

Костянтин Геннадійович ГАРБУЗЮК,

кандидат юридичних наук, декан факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ДО ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ ТЕРМІНІВ «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ОХОРОНА» Й «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ»

Національне законодавство та наукові джерела іноді використовують для позначення одного і того ж явища різні терміни. До таких термінів відносяться терміни «охорона» та «захист». Як зазначає О. Л. Коцовська в законодавстві відсутнє тлумачення цих понять, тим більше, інколи видається, що законодавець використовує ці терміни в одних випадках як синоніми, в інших – як різні за змістом. Тлумачні словники української мови також не дають чіткого визначення згаданих вище понять і, переважно, не розмежовують їх за змістом та не дають нам відповіді на питання про конкретний зміст та співвідношення понять «охорона» та «захист» [1, с. 270–271].

У юридичній літературі можна зустріти наступні протилежні підходи щодо співвідношення термінів «охорона» та «захист». Так, М. В. Вітрук вважає, що «захист» і «охорона» становлять єдине ціле, яке називається «охороною (захистом) прав і обов'язків», а терміни «охорона» і «захист» вживаються як синоніми [2, с. 203–204]. М. І. Матузов обстоює позицію, що захист є однією з форм охорони. Вчений зазначає: «охорона і захист суб'єктивного права або охоронюваного законом інтересу – не одне і те ж: охороняються вони постійно, а захищаються тільки тоді, коли порушуються» [3, с. 131].

Стан наукової розробки понять «охорони» і «захисту» є дзеркальним і для адміністративно-правової науки. Не вступаючи у глибоку полеміку щодо цих понять розглянемо основні точки зору на феномен адміністративно-правової охорони та адміністративно-правового захисту з фокусуванням уваги на пошуку спільного та відмінного.

Так, М. В. Шиленко при дослідженні одного з видів адміністративно-правової охорони ототожнює її із захистом [4, с. 1193]. Аналіз дозволяє виділити у його дефініції об'єкт охорони (захисту) – суб'єкт малого підприємництва, а в якості суб'єкта охорони (захисту) – публічну адміністрацію.

О. М. Єшук на відміну від М. В. Шиленка вважає, що адміністративно-правова охорона є широким поняттям, вона включає в себе дефініцію адміністративно-правового захисту [5, с. 53]. Аналогічної

позиції дотримується і Л. О. Кожура. Остання під категорією «адміністративно-правовий захист», як частини феномену «адміністративно-правової охорони» розуміє «організаційно-правову діяльність органів публічної адміністрації, яка здійснюється на основі адміністративно-правових норм, підкріплена системою правових гарантій; сутністю якої є забезпечення та захист за допомогою правових засобів прав осіб від протиправних діянь з притягненням правопорушників до юридичної відповідальності» [6, с. 121]. Авторка робить висновок, що об'єктом адміністративно-правового захисту виступають порушені законні права, свободи та інтереси осіб, а у якості суб'єктів співзвучно М. В. Шиленку називає органи публічної адміністрації.

Розмежовуючою є позиція В. В. Галунька, який вивчаючи питання адміністративно-правової охорони та захисту права власності, дійшов висновку, що адміністративно-правова охорона суб'єктів права власності – це позитивний статичний стан норм права, направлений на попередження правопорушень у сфері власності, забезпечення збереження майна та відновлення і усунення перешкод у його здійсненні. Адміністративно-правовий захист – це динамічні (активні) дії, спрямовані на відновлення порушеного права власності та усунення перешкод при його здійсненні засобами адміністративного права [7, с. 193–197].

І. М. Риженко подібно В. В. Галуньку розрізняє поняття адміністративно-правового захисту та адміністративно-правової охорони прав підприємців. Вона з даного приводу зазначає, що захист поширюється не тільки на випадки, коли права особи уже порушені, а охорона починає діяти з моменту прийняття того чи іншого нормативно-правового акта, в якому встановлюються гарантії прав підприємця [8, с. 188].

Порівняння наведених дефініцій дає змогу виявити їх схожість та відмінність. Схожі усі дефініції через однакову їх елементну будову, де присутній об'єкт та суб'єкт. Різниця полягає в тому, що вчені, які розмежовують поняття адміністративно-правового захисту та адміністративно-правової охорони, роблять більш акцент на об'єкті, у якості якого зазначають права, правовий стан або ж суб'єктивне право.

На нашу думку, доцільно відрізнити адміністративно-правову охорону від адміністративно-правового захисту, функціональне призначення яких різне. Аргументом сказаного може бути відома думка в теорії права, яку висловлювала О. Ф. Скаун, за якою охороняти та захищати може один і той же суб'єкт, наприклад, суд, або ж, навпаки, тільки захищати, наприклад, адвокат. Натомість об'єкт без охорони не захищається [9, с. 235–237]. І дійсно це

апріорі в теорії права. І навіть, якщо хтось наведене контраргумент з площини «де-факто», як-то реальна відсутність охорони, то «де-юре» – лишиться «охорона» за умови її нормативно-правового закріплення. Якщо ж не буде цієї умови, то розглядати питання у правовій площині не має ніякого сенсу.

Список бібліографічних посилань

1. Коцовська О. Л. Зміст та сутнісні ознаки адміністративно-правової охорони прав споживачів. *Держава і право*. 2011. Вип. 54. С. 270–277.
2. Витрук Н. В. Основы теории правового положения личности в социалистическом обществе. М. : Наука, 1979. 229 с.
3. Матузов Н. И. Правовая система и личность. Саратов : Саратов. гос. ун-т, 1987. 293 с.
4. Шиленко М. В. Поняття адміністративно-правової охорони малого підприємництва. *Форум права*. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_1_196.pdf (дата звернення: 10.11.2019).
5. Єщук О. М. Адміністративно-правова охорона і адміністративно-правовий захист: ціле і частка. *Закон і життя*. 2013. Жовт. С. 49–53.
6. Кожура Л. О. Адміністративно-правовий захист та охорона: поняття та співвідношення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 35, ч. 1, т. 2. С. 119–122.
7. Галуцько В. В. Адміністративно-правова охорона та захист права власності. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2007. Вип. 38. С. 192–198. URL: <http://old.visnyk.univd.edu.ua/?controller=service&action=download&download=29052> (дата звернення: 10.11.2019).
8. Риженко І. М. До питання розмежування понять адміністративно-правового захисту та адміністративно-правової охорони прав підприємців. *Право і Безпека*. 2009. № 1. С. 184–189.
9. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. 2-ге вид. Київ : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2010. 520 с.

Одержано 12.11.2019

УДК 351.74/.76

Вадим Миколайович ГЕТМАНЧУК,

ад'юнкт Харківського національного університету внутрішніх справ

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ В СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Дослідження нормативно-правового регулювання діяльності Національної поліції у сфері безпеки дорожнього руху є пріоритетним завданням, яке стоїть перед нашою державою на сьогоднішній